

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Agustin Dañobeitia Ugarriza

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1937-2019)*

Aurkibidea

Biografia

Etzanoko errota jaio arren, ume-umea zela etorri ziren Zornotzara, kalera. Ama Etzanokoa zuen eta aita lezamarra. Zornotzako ikastolako sortzaileetako bat izan zen eta sorreratik gaur egunera arteko historia guztiaren lekuko zuzena izan da. Elizako zineman ere bost bat urtez pelikulak jartzen ibilitakoa da. Elektrizitate mundua izan du ofizio.

Zintak

AMO-115

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-09-21
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

AMO-116

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-09-21
- **Iraupena:** 35 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. 'Cara al Sol' kantarazi euskaraz berba egiteagatik

- **Erref:** AMO-115/002
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:03:12. **Bukatu:** 00:05:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Aitak Baskonian egiten zuen behar eta ama Neguri (Getxo) aldean neskame ibilitakoa zen. Umetan emakume batek kalean Cara al Sol kantarazi zien euskaraz berbetan zihoazelako. Mota horretako zapalketa asko zeuden.</p>

2. Etsaia etxean: heriotza-zigor eskaerak hurbilekoak sinatuta

- **Erref:** AMO-115/003
- **Iraupena:** 0:08:30. **Hasi:** 00:05:27. **Bukatu:** 00:13:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Heriotza-zigorrera kondenatua zegoen batek herriko hiru pertsonaren sinadura behar zuen. Horietako batek kondenatutakoaren kontrako gutuna idatzi zuen gorria zela eta ez zelan elizara joaten argudiatuz. Etsai bila ez da zertan kanpora joan behar, askotan herrian edo auzoan bertan ditugu-eta. Idazki horren dokumentua gordeta izan du etxean, "flechas y pelayos"en ikur eta guzti.

3. Ikastolaren hasierako arazoak

- **Erref:** AMO-115/005
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:15:09. **Bukatu:** 00:17:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Zornotzan euskararen aldeko zer edo zer egin behar zela, euskarazko lehen eskolak sortzeko apustua egin zuten. Sabin Euba "Pelopintxo" izan zen lehen maisua. Askotan zarratu beharra izan zuten traba ezberdinak tarteko. Andereño bat topatzea ez zen lan erraza izan.

4. Karmeldarren oilotokiko ikastola

- **Erref:** AMO-115/006
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:17:34. **Bukatu:** 00:19:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastolaren hasierako urteetan lau-bost leku ezberdinetan egon ziren. Karmeldarren oilotokia garbitu eta bertan egon ziren. Baina handik denbora batera, fraideak eta mojak ere hasi ziren euskarazko eskolekin hasi zirenean, leku hura utzi behar izan zuten.

5. Batetik bestera gaur egungo ikastola lortu arte

- **Erref:** AMO-115/007
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:19:48. **Bukatu:** 00:22:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Karmeldarren oilotokian ikastola ian eta gero hainbat tokitan egon ziren: Iser kalean, Goiriatarren txaletean, elizako lokaletan... batetik bestera bidaltzen zuten inongo baliabide barik. Ikastola gero eta handiagoa zen eta gero eta beharrian gehiago zituzten. Iurretako bi emakumeren laguntza azpimarratu beharreko izan zen, denbora askoan ezer kobratu barik egon zelako eurentako bat. Gaur egungo ikastola izan arte, une gogorrek pasatu behar izan zituzten.

6. Hasieran andereñoak lortzeko zailtasunak

- **Erref:** AMO-115/008
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:22:23. **Bukatu:** 00:23:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Elkarriketa egin baino 41 urte lehenago-edo (60.hamarkada bukaeran eta 70.hamarkada hasieran) hasi ziren ikastola sortzeko lehen pausuak emanez. Lehen andereñoa Miren Artetxe arratiarra izan zen.

7. Ikastolako lehen batzarrak EAJkoen etxeetan egin behar

- **Erref:** AMO-115/011
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:24:47. **Bukatu:** 00:25:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastolako lehen batzarrak EAJren inguruan zebiltzanen etxeetan egiten ziren, txarto ikusiak saihesteko. Hala ere, indarraren %80a ezker abertzalearen baitan zebilen jendeak egin zuen.

8. Ikastolako bide lupetzez beteta zegoela-eta, askok atzera egin

- **Erref:** AMO-115/012
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:25:27. **Bukatu:** 00:27:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastolaren lehen urteetan ez zuten materialik. Kaleak ere asfaltatu barik zeuden eta lupetzez (lokatzez) beteta zegoen dena. Hori dela-eta, edo hori arrazoitzat hartuta, abertzaleak ziren familia askok mojetara eroan zituzten beraien umeak, ikastolarako bidean zikindu egiten zirelako. Horrelako ekintzen eta jarrerak min asko sorrarazi zuten.

9. Aita Lorentzori esker ona

- **Erref:** AMO-115/013
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:27:45. **Bukatu:** 00:29:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Karmeldarretako aita Lorentzok ikastolakoak bertatik atera zituztenean, disgustua hartu eta Markinara joan zen. Bera alde egon ez arren, berak eman behar izan zien lekua uzteko agindua.

10. Ikastolak hasieratik izan zuen herritarren babesa

- **Erref:** AMO-115/016
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:31:43. **Bukatu:** 00:35:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

<p>Zornotzarren babesa izan zuen ikastolak hasieratik. Eraikin bat erosteko aukera izan zutenean, dirua behar zutenez, etorri asko zuen jendearengan joan ziren. 25.000 pezeta behar ziren eta pertsona bakarrak eman zien dirua, gehiago behar izanez gero eskatzeko esanez.</p>

11. Ikastola kooperatibista

- **Erref:** AMO-115/018
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:35:36. **Bukatu:** 00:36:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastola hasieratik kooperatiba bezala sortu zen. Kooperatiba bezala funtzionatzearen garrantzia aipatzen du

12. Euskararen egoera Zornotzan

- **Erref:** AMO-115/020
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:43:40. **Bukatu:** 00:46:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Gaur egun Zornotzan (herrigunean behintzat) lehen baino euskara gehiago

egiten da. Nortasun falta nabaritzen die euskaldunak direnei eta euren artean erdaraz egiten dutenei. Guardia Zibilak ere asko beldurtzen zuen.

13. Gaurko gazteek ez dute lehengokoen espiriturik

- **Erref:** AMO-115/023
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:49:55. **Bukatu:** 00:52:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Bere sasoiko gazteek beste espiritu bat zuten, beharrian asko zituzten-eta. Gaur egungo gazteei dituzten erosotasunak kendu eta beraien lekua topatzeko aukera eman behar zaie. Euskal Herrian zuten beharrianaren ondorioz, gaitza zen arbola batean heldutako fruta bat topatzea; normala zen ostea jateko.

14. Beharrian askoko bizimodua

- **Erref:** AMO-115/024
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:52:20. **Bukatu:** 00:56:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Berak kaleko etxean beti ezagutu du komuna, baina baserri inguruetan ez zegoen horrelakorik. Bideak ere ez zeuden egokituta. Lan egiten zuenak 'kafe konpletoa' hartzen zuen, besteek ez zuten horretarako aukerarik. Beharrian asko zuen jendea zegoen eta elkarriketa garaiko krisiak ez zuen zerikusirik ordukoarekin.

15. Abadeak erosi zion trajea

- **Erref:** AMO-115/026
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:57:12. **Bukatu:** 00:59:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Mutikotan Elizako zineman pelikulak ematen laguntzen aritu zen. Behin arkondarako lepoa apurtu eta abadeak traje osoa erosi zion.

16. Filmak zela zentsuratzen ziren

- **Erref:** AMO-116/002
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:02:08. **Bukatu:** 00:05:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Filmak apaizak zentsuratzen zituen. Zinemaren funtzionamendua azaltzen du, eta nola zentsuratzen zuten ere bai. Euskarazko filmik ez zen egoten.

17. Lehenengo aldiz telebista ikusi zuenekoa

- **Erref:** AMO-116/008
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:13:16. **Bukatu:** 00:16:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Zinema ez zen garestia, edozeinentzako modukoa zen. Lehenengo aldiz telebista Igeldon (Donostian) ikusi zuen; Frantziako emankizunak ziren.

18. Zornotzako zinemak

- **Erref:** AMO-116/009
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:18:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Hiru zinema egon ziren Zornotzan; non egon ziren eta norenak ziren azaltzen du. Horiez gain, parrokiako zinema zegoen.

19. Orduko egunkariak

- **Erref:** AMO-116/012
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:21:43. **Bukatu:** 00:24:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Kultura » Aisia » Hedabideak » Prentsa

Laburpena:

"El Correo", "La Gaceta" eta "Hiero" egunkariez gogoratzen da. Aulestiko emakume batek herri kirolen berri euskaraz ematen zuen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-04-24

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com